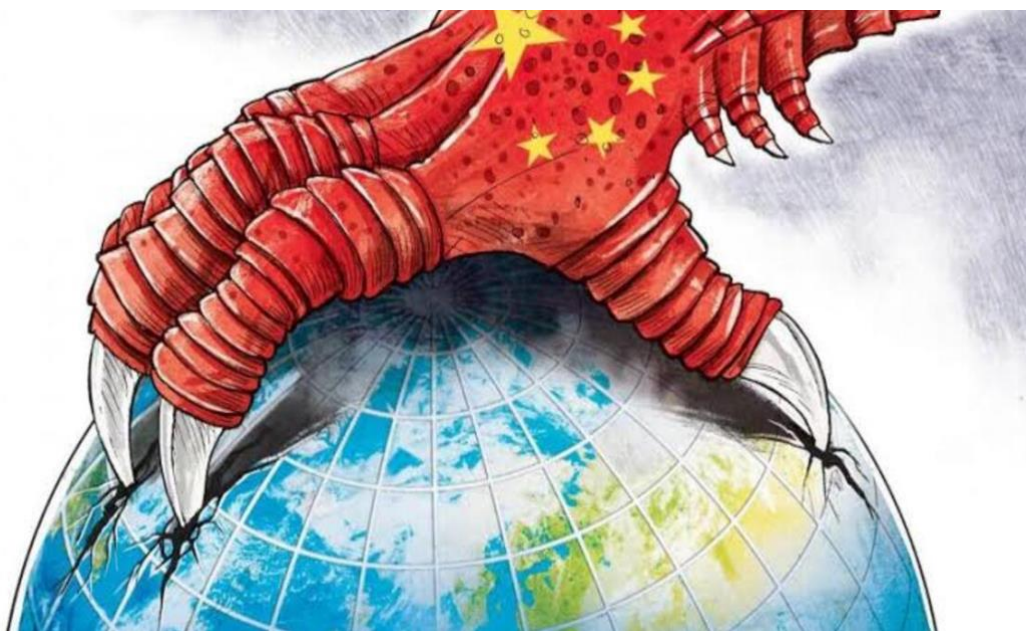

ВІКНО В АЗІЮ
Спеціальний випуск. Частина I

Китай: поступ хижака.
Український кейс

**Китаєзнавча група
Центру «Стратегія XXI»**

КИЇВ 2024

ЗМІСТ:

1. Україна – Китай: хронологія співпраці після 2014 року
2. Торговельний вимір українсько-китайських відносин
3. «Пояс та Шлях»: що за лаштунками?
4. «Мотор Січ» як дзеркало китайських намірів
5. ДПЗКУ: поле китайсько-української корупції
6. Інформаційний вплив КНР в Україні через медіа і соцмережі
 - 6.1. Інформаційні майданчики Китаю в Україні
 - 6.2. Немедійні впливи Китаю в Україні
7. Китайці в Україні
 - 7.1. Китайська діаспора в персоналіях
8. Висновки і пропозиції

Аналітичний огляд підготовлений переважно на основі матеріалів з відкритих джерел, опублікованих в українських та зарубіжних ЗМІ.

Російська агресія проти України внесла корективи у двосторонні відносини Києва та Пекіна. Хоча китайська позиція традиційно відтворює тезу про необхідність дотримання у міжнародних відносинах принципів ООН – територіальна цілісність країн, непорушність кордонів, невтручання у внутрішні справи, тощо, тим не менше Китай жодного разу в офіційних документах не заявив, керуючись означеними принципами ООН, про те, що Крим – це Україна. На відміну від США та країн західного світу. Понад те, китайські компанії («Jiangsu Hengtong HV Power System» та «Shanghai Foundation Engineering Group Co, Ltd.» разом з спеціалізованим судном-кабелеукладачем JIAN JI 3001) допомогли Росії у 2015 році збудувати енергомост під Керченською протокою в окупований український Крим, чим Пекін де-факто позначив свою позицію.

1. Україна – Китай: хронологія співпраці після 2014 року

З часу встановлення дипломатичних відносин 4 січня 1992 року, сторони виявляли інтерес один до одного, про свідчать візити високого рівня. Так, наприклад, візитів президентського рівня до КНР було п'ять (Л. Кравчук у 1992 р.; Л. Кучма в 1995, 2002, 2003 р.р.; В. Янукович в 2010 р.), голова КНР здійснив три візити до України (Дзян Дземінь в 1994 та 2001 р.р.; Ху Дзінтао в 2011 р.). Окрім цього мали місце зустрічі очільників держав на полях багатосторонніх міжнародних форматів:

- 27 березня 2012 року Президент України В. Янукович мав зустріч з очільником КНР Ху Дзінтао в Сеулі на саміті з ядерної безпеки;
- 1 квітня 2016 року президент України П. Порошенко зустрівся з Сі Дзінпіном під час Вашингтонського саміту з питань ядерної безпеки;
- 17 січня 2017 року під час засідання Всесвітнього Економічного Форуму в Давосі П. Порошенко знову мав зустріч з Сі.

Прикметним є візит до Києва 18-20 червня 2011 року голови КНР Ху Дзінтао. Тоді ним, спільно з тогочасним очільником України В. Януковичем, було підписано Спільну декларацію про встановлення та розвиток відносин стратегічного партнерства між Україною та КНР, документу, який відсутній в офіційній базі міжнародних договорів України і який не пройшов відповідні внутрішньодержавні процедури його ухвалення.

- 2011 року було підписано контракт на будівництво залізничної гілки до аеропорту «Бориспіль» з наданням китайського кредиту під державні гарантії України. Загалом було отримано 52 млн. дол. США, на які було розроблено проект і викуплено землю. З часом українська сторона перерозподілила гроші на інші інфраструктурні проекти. У 2015-му, після втечі В. Януковича та урядовців-регіоналів з України стало відомим те, що частина коштів в 2012 – 2013 роках була розкрадена. Залізничну гілку збудували за інші кошти. Сторони досі мають суперечку з приводу виплати за перший транш.

- 2012 рік - КНР вийшла на перше місце серед торговельних партнерів України в Азійсько-Тихоокеанському регіоні. За даними Держстату, експорт товарів і

послуг до КНР становив 1,858 млрд. дол. США, а імпорт китайських товарів 7,924 млн. дол. США. Україна мала негативне сальдо у розмірі 6,66 млрд. дол. США;

- 2013 рік – президент України В. Янукович оголосив про участь України в ініціативі «Пояс і Шлях»;

- 2013 рік – виробництво шести навчально-тренувальних літаків L-15 з українським двигуном, сконструйованим ДП «Івченко-Прогрес» та виробленим ВАТ «Мотор-Січ» за участі Харківської науково-виробничої корпорації «ФЕД»;

- 5 грудня 2013 року підписано Меморандум про взаєморозуміння щодо співпраці у сфері іпотечного ринку та проекту з розвитку між Державною іпотечною установою і китайською компанією CITIC Construction. Документ стосувався будівництва доступного житла в Україні і Китай планував надати позик на 15 млрд. дол. США.

- 2014 рік – відміна Китаєм старту проекту щодо створення глибоководного порту в Криму в рамках ініціативи «Один пояс, один шлях» (вартість - 3 млрд. дол. США). Проект зупинено через російську окупацію Криму;

- Липень 2014 року – Торгово-промислова палата України підписала декларацію про створення «Ділової ради Великого Шовкового Шляху» для налагодження партнерства між торгово-промисловими палатами інших країн, а компанії «Corum Group» і «Shan Xi Tz Coal Mine Whole-Set Equipment Co., Ltd» (Корпорація Тайджун) підписали протокол про наміри зі створення спільного підприємства на території Китаю щодо виробництва гірничошахтного обладнання. Наслідком цієї події стало створення в Україні Центру сприяння ініціативі «Один пояс, один шлях»;

- 2015 рік – підписано протокол про наміри співпраці між китайською компанією Beijing A-Star Aerospace Technology Co. і ДП «Антонов» щодо закупівлі китайською компанією двох Ан-178 з метою створення в майбутньому виробництва цих літаків в КНР. Умови співробітництва не розголошувалися на прохання китайської сторони. Очевидно, що дві машини були потрібні Китаю для всебічного вивчення конструкції та розробки технології виробництва власного аналога Ан-178 вантажопідйомністю до 18 тон, передусім, для потреб НВАК;

- 2015 рік – підписано протокол між Міністерством економічного розвитку і торгівлі України і Міністерством комерції КНР про зміцнення співпраці щодо побудови економічного поясу Великого шовкового шляху;

- 18 травня 2015 року – створено Китайську торгову асоціацію в Україні;

- Червень 2015 року – посол КНР Джан Сіюнь зустрівся з міністром інфраструктури України А. Пивоварським і оголосив, що банки Китаю готові інвестувати в об'єкти інфраструктури в Україні в рамках ініціативи «Новий шовковий шлях»;

- Листопад 2015 року – підписання в Стамбулі Угоди про створення консорціуму для перевезення вантажів з Китаю до Європи між транспортними компаніями Китаю, Казахстану, Грузії, Азербайджану і Туреччини в обхід російської території (Транскаспійський Міжнародний Транспортний Коридор, він же

Серединний маршрут проекту «Пояс і Шлях»). 14 січня 2016 року Україна долучилася до цього проекту;

- 7 листопада 2016 року у Києві відбувся I Український форум шовкового шляху за участі Silk Link (Україна) та неурядової організації Міжнародна торгова палата Шовкового шляху (SRCIC);

- 2018 рік: китайські інвестори купують частину акцій компанії «Мотор Січ» у її власника і керівника В'ячеслава Богуслаєва, а згодом намагаються отримати контроль над всім підприємством. Суд накладає арешт на частину акцій «Мотор Січі»;

- 2019 рік, серпень: радник президента США Дональда Трампа з національної безпеки Джон Болтон попереджає Україну про ризик втрати технологій внаслідок співпраці з Китаєм в оборонній галузі;

- 2019 рік - Укравтодор розірвав контракт з китайською компанією Xinjiang Communications construction Group Co., Ltd., яка виконувала роботи на автошляхах М-03 і М-12. Причина розірвання контракту - порушення строків будівництва;

- 2020 рік, грудень: китайські інвестори звертаються до міжнародного арбітражу з позовом до України у \$3,5 млрд. дол. США.

Водночас кінець 2020 і початок 2021 року, а особливо другий квартал, стали періодом поживлення контактів між країнами. За цей час:

- відбулися три зустрічі (онлайн) представників українських міністерств зі своїми китайськими колегами;

- Міністерство інфраструктури України та Міністерство комерції КНР підписали угоду про розширення співпраці в реалізації інфраструктурних проектів на території нашої країни;

- Міністр закордонних справ України виступив на Економічному форумі в Бао з тезами про відкритість країни для китайських інвестицій;

- відбулися консультації на рівні робочих груп з розвитку співробітництва в медицині, освіті, торгівлі;

- на базі Університету імені Б.Грінченка відбувся українсько-китайський форум;

- перша телефонна розмова між президентом Володимиром Зеленським та головою Сі Цзіньпіном;

- вктивізувалася робота посольства України в КНР і посольства Китаю в Україні з пошуку нових варіантів співпраці між країнами.

У жовтні 2020 року Центр «Нова Європа» опублікував дослідження «Воїновок і Україна», в якій мова йшла про ризики співпраці з КНР для відносин з США, ЄС та НАТО.

2021 рік:

- 29 січня: президент України В. Зеленський запроваджує санкції проти китайських інвесторів «Мотор Січі».

- 1 лютого: МЗС КНР засуджує санкції щодо китайських компаній: *«Ми вимагаємо, щоб Україна врахувала законні права китайських підприємств та інвесторів».*

- 11 березня: РНБО України ухвалює рішення про повернення «Мотор Січі» у власність держави.

- 15 березня: після візиту групи китайських бізнесменів до окупованого Росією Криму, заступник міністра закордонних справ України заявляє послу Китаю, що *«подібні кроки... розглядаються як недружні».* МЗС Китаю «просить не політизувати» комерційні зв'язки.

- 19 березня: МЗС України підтримує Канаду в конфлікті з Китаєм щодо затримання двох канадських громадян.

- 22 червня: Україна приєднується до ініційованої Канадою заяви 44 країн в Раді ООН з прав людини щодо прав мусульман-уйгурів у Китаї, про утиски яких заявляють правозахисники.

- 24 червня: Україна відкликає підпис під заявою. Агентство AP з посиланням на джерела пише, що Україна відкликала підпис через «значний тиск» Китаю, який пригрозив заблокувати поставку 500 тисяч доз антиковідних вакцин для України.

- 30 червня: презентація у Києві книги лідера Китаю «Сі Дзіньпін про державне управління в Китаї» українською мовою. На заході виступають лідер фракції партії «Слуга народу» Давид Арахамія, низка міністрів та колишній прем'єр Юлія Тимошенко, яка виявилась найцитованішим політиком в китайських медіа.

- 6 липня: Міністерство інфраструктури України повідомляє про підписання угоди з КНР, за якою Україна може отримати китайські кредити. Текст угоди досі не опублікований.

- 7 липня: **виходить скандальний коментар українського нардепа Д. Арахамії інформаченції Сінхуа, у якому він стверджує, що досвід Китаю в розбудові держави та економіки варто запозичити, а принципи партії «Слуга народу» та Компартії Китаю багато в чому співпадають.**

- 13 липня: у першій розмові з Сі Дзіньпіном В. Зеленський вітає лідера Китаю з 10-річчям стратегічного партнерства між двома країнами, пропонує інвестувати в українську інфраструктуру та обопільний безвіз.

- 18 липня: позаштатний радник голови Офісу президента Олексій Арестович в ефірі телеканалу «Дом» заявляє, що Україна готова до розвороту на Схід.

2022 рік:

- КНР не засудила російську агресію проти України. Пекін представив своє бачення миру в Україні, проте воно мало контрверсійні позиції: скасування односторонніх санкцій, припинення вогню без умови виведення окупаційних військ.

У жовтні 2022 року Центр «Стратегія XXI» опублікував дослідження «Східна Азія – Україна: час переосмислення відносин», де мова йшла про необхідність зміни підходів до Китаю на тлі його допомоги агресору.

2023 рік:

- лютий: зустріч Міністра закордонних справ України Дмитра Кулеби з керівником Канцелярії Комісії ЦК КПК з закордонних справ Ван Ї під час Мюнхенської безпекової конференції;

- лютий: НАЗК внесла 14 китайських компаній до списку «міжнародних спонсорів війни», до якого увійшли Alibaba Group; Xiaomi Corporation; CNOOC (Китайська національна нафтова офшорна корпорація); CRCC (Китайська корпорація будівництва залізниць). Посол КНР в Україні повідомив про негативні наслідки для двосторонніх стосунків практики внесення китайських компаній до переліку спонсорів війни;

- 24 лютого: МЗС Китаю опублікувало «китайську позицію щодо врегулювання української кризи» з 12 пунктів. Напередодні візиту до Москви у статті «Российской газеты» Сі Дзіньпін назвав війну в Україні «тотальним загостренням української кризи». Позиція Китаю та візит Сі Дзіньпіна до Москви стали головними темами в українських ЗМІ;

- квітень: Сі Дзіньпін під час переговорів з канцлером Німеччини Олафом Шольцом сказав, що Китай підтримує мирну конференцію щодо України на умовах участі «усіх зацікавлених сторін». У китайських медіа йшлося: «Китай заохочує і підтримує всі зусилля, що сприяють мирному вирішенню кризи, і підтримує своєчасне скликання міжнародної мирної конференції, визнаної Росією та Україною, з рівноправною участю всіх сторін і справедливим обговоренням усіх мирних варіантів»;

- 26 квітня: телефонна розмова Президента України Володимира Зеленського з головою КНР Сі Дзіньпіном, призначення посла України в КНР;

- 16-17 травня: візит спеціального представника КНР з питань Євразії Лі Хуея, який зустрівся з Президентом України Володимиром Зеленським, керівником офісу Президента України Андрієм Єрмаком та міністром закордонних справ України Дмитром Кулебою;

- серпень: Китай взяв участь лише в одній з чотирьох зустрічей, зокрема в Саудівській Аравії (в Джидді). Експерти стверджують, що це сталося через повагу до Саудівської Аравії, яка є ключовим постачальником нафти до Китаю.

2024:

- 26 травня: Володимир Зеленський зробив ще одну спробу залучити китайського лідера до саміту миру. Виступаючи з будівлі знищеної російським ударом друкарні у Харкові, Зеленський закликав лідерів США та Китаю Джо Байдена і Сі Цзіньпіна особисто приїхати на саміт миру, який Україна організовує у Швейцарії 15-16 червня;

- 2 червня: Президент України Володимир Зеленський під час саміті з питань безпеки «Діалог Шангрі-Ла» заявив, що Китай переконує деякі держави не брати участь у саміті миру у Швейцарії 15-16 червня: **«Можна не брати участь в саміті миру..., можна не допомагати Україні, цивілізованому світу, закінчити війну, але, мені здається, зривати саміт миру, робити кроки на те, щоби послаблення було рівня присутності лідерів, присутності країн, робити все, щоб деякі лідери не доїхали до саміту миру, тиснути на них - це**

вже точно не наближає мир... Це вже не тільки підтримка Росії, це фактично підтримка війни, бо якщо ти не підтримуєш саміт миру, значить все, що відбувається для тебе нормально».

2. Торговельний вимір українсько-китайських відносин.

Китай, хоч і дещо поступився першістю за чисельністю населення, проте лишається другою країною світу за його числом – 1,425 млрд. осіб проти 1,428 млрд. в Індії. Для такої країни важливо мати гарантоване джерело надходження харчової продукції. Україна – одна з країн, яка розглядається Компартією Китаю як важливий глобальний продовольчий хаб. Аграрний сектор України завжди був в числі пріоритетів КНР. Експерти ще раніше зазначали, що варто тримати ситуацію під контролем, оскільки **нарощування інвестицій в аграрну галузь та збільшення виробництва агропродукції, буде підштовхувати Китай до пошуку важелів впливу на формування української політики у вигідному для Компартії Китаю напрямку.**

З 2019 року Китай став найбільшим торговельним партнером України з-поміж країн світу. Експорт України в Китай у 2020 році становив майже 7,1 млрд. дол. США, що становило 14,5% від загального обсягу експорту, імпорт – 8,3 млрд. дол. США або ж 15,3% від загального його обсягу.

Для порівняння, в 2019 році Україна експортувала товарів: в Польщу на 3,3 млрд дол. США (6,7% від загального обсягу), Росію – 2,7 млрд. (5,5%), Німеччину - 2,1 млрд. (4,3%), Індію – 2 млрд. (4,2%). Імпорт з Німеччини до України становить 5,3 млрд. дол. США (9,8%), Росії - 4,5 млрд. (8,3%), Польщі - 4,1 млрд. (7,5%), Італії - 2,1 млрд. (3,9%).

Експорт України до Китаю є сировинним, натомість китайський імпорт включає низку товарів з високою доданою вартістю і є досить різноманітним. Україна давно має негативне сальдо у торгівлі з КНР. Наприклад, у 2019 році експорт України до Китаю складав 3,65 млрд. дол. США, а імпорт з Піднебесної – 9,23 млрд. 2020 року негативне сальдо зменшилося через зростання світових цін на залізну руду та аграрну продукцію, які експортує Україна. Однак, ситуація почала змінюватися в 2022 році. Упродовж 10 місяців 2022 року загальний експорт української продукції скоротився на третину порівняно з 2021 роком (до 36,9 млрд. дол. США). Якщо в 2021 році Китай був основним споживачем українських товарів, то за час з початку повномастабного вторгнення РФ в Україну він перемістився на 4-ту позицію. Частка Піднебесної в українському експорті знизилася вдвічі - з 11,8% до 5,3%.

За інформацією Держмитслужби України, за рівнем експорту української продукції у 2023 році Китай був на третій позиції – 2,4 млрд. дол. США, після Польщі – 4,75 млрд. дол. США) і Румунії – 3,8 млрд. дол. США. Порівняно з 2022 роком КНР покращила свої позиції і дещо випередила Туреччину з показником в 2,37 млрд. дол. США.

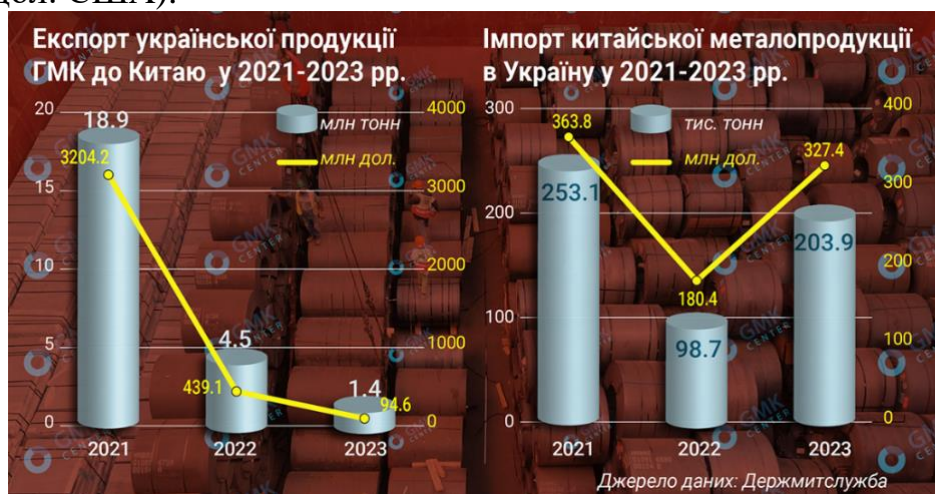
Китай продовжує бути лідером серед імпортерів української продукції у 2023 році з показником 10,4 млрд. дол. США (16,4% від загального обсягу імпорту). Потім іде Польща – 6,6 млрд. дол. США (10%) та Німеччина – 4,9 млрд. дол. США (8%).

У зв'язку з російською агресією проти України, що призвела до блокади портів Чорного моря, експорт українських товарів до КНР між 2021 і 2023 роками знизився на 71%, а ось рівень китайського імпорту впав лише на 11%. У 2022 році виникли логістичні труднощі для постачання товарів з Китаю, тому імпорт зменшився на 800 тисяч тонн. Та вже в 2023 році, після успішних дій Сил оборони України у Чорному морі, багато логістичних ланцюгів були відновлені і ситуація вирівнялася.

Як правило, Україна експортує до Китаю залізорудну сировину, кукурудзу, соняшникову олію, шрот та іншу агропродукцію. Китай продає нашій країні споживчі та промислові товари, машини та обладнання. У грошовому вимірі Китай в 2023 році збільшив експорт до України на 1,8 млрд. дол. США.

Сьогодні Україна має обмежені можливості щодо експорту продукції гірничо-металургійної промисловості до КНР. Як повідомляє Держмитслужба, у 2023 році постачання цієї продукції до КНР знизилася на 68% (1,4 млн. тонн або ж на 94,6 млн. дол. США).

Китай навпаки збільшив постачання металопродукції на український ринок в 2023 році. Імпорт сталі до України зріс в 2,1 рази (204 тис. тонн або ж 327 млн. дол. США). У підсумку минулого року імпорт сталі з КНР становив 26% від усього галузевого імпорту України. Цей показник вищий, ніж у Польщі (9,1%), і менший, ніж в Туреччині (39%).

Експорт продукції української гірничо-металургійної промисловості до Китаю має обмежений перелік через те, що в КНР розвинутий власний металургійний сектор, низькі ціни всередині країни, дорога логістика і сильний протекціонізм своєї продукції. Це робить майже неможливим експорт готової металопродукції з України. Відповідно українські виробники постачають до КНР сировину. Однією з найпопулярніших позицій експорту до Китаю є залізна руда. Внаслідок повномасштабного вторгнення РФ, Україна має логістичні проблеми з постачанням руди. Показники за 2023 рік впали до 1,4 млн. тонн. Для порівняння - у 2021 році експорт залізної руди до КНР становив 18,5 млн. тонн.

У 2022 році Україна експортувала в КНР чавун, феросплави, сталеві напівфабрикати. Цю продукцію вдалося доправити ще до блокади морських портів. У 2023 році постачань металопродукції, окрім партії феросплавів, не було.

Головною проблемою залишається логістика. Здійснити постачання руди до Китаю обсягом 1,4 млн. тонн у 2023 році стало можливим з відкриттям СОУ морського коридору. Це відбулося у вересні 2023-го, коли з порту «Південний» відправився балкер «Ying Hao 01».

Морський коридор також дав можливість українським гірничодобувним компаніям наприкінці 2023 року наростити обсяги експорту руди морем – 1,3 млн. тонн.

Однією з головних експортних позицій Китаю до України є прокат з покриттям. Його постачання між 2021 і 2023 роками зменшилися на 40% (110 тисяч тонн). У 2023 році українська економіка почала потрохи відновлюватися - і це призвело до двократного росту постачань порівняно з 2022 роком.

Вже у 2024 році український прокат почав витісняти китайський через збільшення власного виробництва. У 2023 році в Україні почало свою роботу нове підприємство з полімерним покриттям «Polysteel», потужність якого сягає 100 тис. т/рік.

Інша значна позиція китайського експорту металопродукції на українському ринку - плоский гарячекатаний прокат. У 2023 році обсяг постачань зріс в 35 разів (12 тис. тонн) порівняно з 2021 роком, експорт труб зріс у 2,5 рази (43 тис. тон). Важливим є той фактор, що імпорт труб росте навіть в умовах торгівельних обмежень. Потрібно взяти до уваги, що китайські труби конкурують на вітчизняному ринку з продукцією українського виробництва, що негативно впливає на розвиток цієї галузі. Експерти єдині в тому, що українська економіка і виробництво мали би значне зростання, якби китайська продукція потрапляла на український ринок в менших обсягах. Тут варто звернути увагу на регуляторні механізми, особливо там, де Україна виробляє власні аналоги.

Наприклад, аналізуючи дані платформи «Прозорро» щодо 23 тендерів з закупівлі обсадних труб у 2023 році для ДП «Укргазвидобування», можна дійти висновку про трубну «гегемонію» Китаю в Україні. Китайський посередник «Vorex» виставив свої пропозиції щодо 17 тендерів. Після торгів було укладено 11 угод на постачання труб на суму 100,5 млн. дол. США. Якщо взяти до уваги лише постачання обсадних труб у 2023 році, то китайська «Vorex» уклала угоди в результаті виграних тендерів, де її участь становила 59%.

Відтак, навпроти кожної з основних експортних статей України до Китаю можна поставити прізвища людей зі списку найбагатших українців, які володіють

гірничо-збагачувальними комбінатами, металургійними заводами або аграрним виробництвом, передусім, зернових та олії.

3. «Пояс та Шлях»: що за лаштунками?

Політична співпраця України з Китаєм стагнує з 2014 року. За цей час не було жодних візитів лідерів України до Китаю чи навпаки. У Стратегії національної безпеки, ухваленій 2020 року, Китай не згадується як стратегічний партнер чи просто партнер, що цілком зрозуміло на тлі симпатизуючої Москві позиції Пекіну та спроб китайських офшорних компаній вкрати стратегічний актив України – «Мотор Січ».

В економічному огляді медіа-ресурсу AgroPolit повідомляється, що виконавчий директор української асоціації «Пояс та Шлях» Тарас Голуб відзначав свого часу, що в 2018-2019 роках частка українських поставок кукурудзи в КНР досягла 80%. Ця частка експорту в загальному споживанні кукурудзи Китаєм трохи більше 2,5%, а обсяг дозволених квот становить до 3%. В основному з України КНР експортувала кукурудзу, соняшниковий шрот і соняшкову олію.

Український ринок відрізняється високою ліберальністю і невтручанням держави в його регулювання, ринок слабо структурований, місцеві великі оператори налаштовані на збільшення маржинальної рентабельності, а дрібні не здатні забезпечувати прямі поставання на умовах.

Експерти наголошували і на тому, що Україні варто розуміти, що вона не повноцінний партнер КНР, як можуть це собі уявляти у Києві, а потенційна жертва глобальних китайських стратегічних планів.

Протистояння між Китаєм та США впливає на співпрацю України з цими державами. Американські партнери мають досить великий вплив на корпоративне керівництво в Україні.

Україна однією з перших приєдналася до ініціативи «Один пояс, один шлях», зокрема, у 2015 році було підписано протокол між Міністерством економічного розвитку і торгівлі України та Міністерством комерції КНР про зміцнення співпраці зі спільної реалізації ідеї побудови економічного поясу Великого шовкового шляху. У грудні 2017-го укладено план дій Україна-КНР із реалізації ініціативи спільного будівництва «Економічного поясу шовкового шляху» та «Морського шовкового шляху XXI століття».

У 2019 році Степан Кубів під час виступу на форумі в Китаї сказав, що «Україна запропонувала китайській стороні портфель спільних проєктів з розвитку транспортної інфраструктури, альтернативної енергетики, будівництва автомобільних доріг та мостів, розвитку об'єктів залізниці та аеропортів, високих технологій, співпраці в аерокосмічній сфері, переробці агропродукції тощо».

Проекти в рамках ініціативи «Один пояс, один шлях» стосували будівництва інфраструктури. Фінансування мало відбуватися завдяки кредитам з китайського бюджету. Кредитні кошти могли спрямовуватися урядом-одержувачам, але обов'язковою умовою була участь в проєкті китайської компанії. Тоді планувалося до 2035 року збудувати додатково 60 тис. км залізничних колій (мережа залізничних колій в Україні приблизно 20-21 тис. км). Ініціативу «Один пояс, один шлях» підтримували в «Укрзалізниці». Погашення кредиту за умовами угоди могло відбуватися у вигляді постачання ресурсів до КНР.

Як повідомляв медіа-ресурс AgroPolit, тогочасний депутат Верховної Ради України VIII скликання Леонід Козаченко казав, що важливим у співпраці України і Китаю є те, хто буде кінцевим бенефіціаром проєктів. Є розвиток логістичних проєктів, однак варто звертати увагу на деталі та умови: *«Якщо кошти на розвиток цих програм отримують українські компанії – це непогано для нас, якщо ж кінцевими бенефіціарами будуть китайські компанії, треба дуже уважно вивчати умови й обережно підходити до залучення таких організацій в економічне життя України»*. Тоді мова йшла про створення логістичного хабу в Одеській області – біля гирла Дунаю.

За даними інтернет-сайту «Латифундист», на теренах України працює китайська компанія COFCO, яка на третьому місці (з часткою – 9,2%) за обсягом експорту українського зерна (після компанії «Кернел» з часткою в зерновому експорті в 10% і «Нібулону» — 9,8%). За увесь період перебування на ринку України компанія інвестувала понад 200 млн. дол. США. У 2016 році китайська корпорація COFCO Agri запустила в Миколаївському морському торговому порту перевантажувальний комплекс зернових і олійних культур річною потужністю 2,5 млн тонн. Інвестиційний проєкт вартував 75 млн. дол. США. COFCO Agri в Україні контролює також чотири елеватори. Один – у Херсонській області, один - у Донецькій. У Донецькій області елеватор на не працює, тому що перебуває на непідконтрольній Україні території. Ще два елеватори є в Дніпропетровській області. Маслоекстракційний завод у місті Маріуполі втрачено через його російську окупацію.

Елеватор у Херсонській області (ТОВ «Новоолексіївський елеватор») націоналізували російські окупанти і окупаційна влада. Підприємство працювало в Генічеському районі Херсонської області. До України надійшов лист, де повідомлено, що все переходить до власності Російської Федерації. Українським майном тепер розпоряджається російська фірма – ООО «Б-Агро». Остання намагалася отримати дозволи на вивезення сільгосппродукції з Херсонської області за квотами.

У березні 2020 року французька контейнерно-логістична компанія CMA CGM продала свою частку в одеському контейнерному терміналі спільному з China Merchants Port Holdings підприємству Terminal Link. Спільне підприємство

Terminal Link було створено в 2013 році і на 51% належало СМА CGM і 49% – China Merchants Port. Угода є частиною глобальної домовленості між компаніями, підписаної в кінці 2019 року і передбачає продаж частки в 10 терміналах загальною вартістю в 968 млн. дол. США.

На сайті Асоціації українсько-китайського співробітництва мова йде про те, що з 2013 року в селі Наумівка Чернігівської області функціонує сільськогосподарська компанія «Фанда», засновником якої є велика китайська державна аграрна корпорація «Хуанфаньцуй». Китай активно інвестував і скуповував українські фінансові установи: АТ «Фондова біржа ПФТС» (китайці викупила контрольний пакет акцій). У 2017 році найбільша оптова товарна біржа КНР Bohai Commodity Exchange Co. Ltd. (BOCE) викупила у Фонду держмайна України пакет акцій (99,9%) Українського банку реконструкції та розвитку за стартовою ціною 82,8 млн грн. Китай мав плани вкласти кошти (600 млн. дол. США) в українську ТЕС під державні гарантії. Китайська компанія CNBM один з найбільших інвесторів в екологічну енергетику України і має низку потужних сонячних електростанцій в Одеській і Миколаївській областях. Компанія заявила, що її інвестиції становлять 1 млрд. доларів. В Києві було відкрито офіс китайської Xinwei Group (провідна телекомунікаційна компанія КНР). Український телекомунікаційний оператор «Пронат» розпочав створення мережі мобільного широкопasmового мультимедійного зв'язку 4-го покоління на базі технологій McWiLL® компанії Xinwei Group. Було встановлено 150 базових станцій, які забезпечували зв'язком Київ, а також велику територію від Харкова до Маріуполя.

У 2019 році йшла дискусія про те, що захоче Китай в обмін на свої кредити? Чи не є це спроба поглинання окремих секторів і сегментів виробництва?

Генеральний директор організації «Українська аграрна конфедерація» (УАК) Павло Коваль зазначав, «якщо Україна буде об'єктом, а не суб'єктом геополітичної гри, якщо ми консервуватимемо сировинну економіку – нас усі будуть використовувати як територію, куди можна завести кошти й отримати за рахунок інвестицій політичний вплив. Україна цікава для КНР в аграрному виробництві, логістичних можливостях і розбудові інфраструктури. Це є складові великої зовнішньої політики. Сьогодні досить високі шанси того, що в Україні може бути реалізований найгірший для нас сценарій».

Ще в 2019 році Леонід Козаченко наголошував на важливості вивчення досвіду інших країн, де Китай вклав багато коштів. За його словами, лише після такого вивчення необхідно виробити власні правила для співпраці з Китаєм. Він зазначав, що «тихою сапою» Китай може прибрати до рук найважливіші активи – підприємства і землі.

4. Справа «Мотор Січ» як дзеркало справжніх китайських намірів

Найскандальнішою була спроба скупки китайською компанією Skyrizon (належить до групи Beijing Xinwei Technology Group) контрольного пакету акцій одного з лідерів ОПК України запорізького підприємства «Мотор Січ» - виробника лінійки турбовальних двигунів для гелікоптерів, турбореактивних двигунів для пілотованих та безпілотних літальних апаратів, крилатих ракет тощо. «Мотор Січ» – також один із найбільших світових виробників промислових газотурбінних установок. Компанія постачає продукцію більш, ніж у 100 країн світу. Однак, найбільшим замовником продукції «Мотор Січі» була Росія. Усі російські гелікоптери – і цивільні, і військові – оснащувались з радянських часів турбовальними двигунами запорізького виробництва – єдиного в колишньому СРСР.

З припиненням військово-технічної співпраці з Росією після початку агресії проти України у 2014 році, український уряд почав шукати альтернативні варіанти щодо «Мотор Січі». Інформацію про інвестиційну угоду з китайцями 2015 року оприлюднили лише через два роки. Тоді ж, у 2017 році тогочасний віце-прем'єр з економічного розвитку Степан Кубів заявляв, що «Мотор Січ» та Skyrizon створили спільне підприємство і вже розбудовують виробництво в китайському Чунціні(!). Невдовзі Генпрокуратура оголосила про розслідування щодо незаконної передачі у власність акцій українського авіапідприємства. У вересні 2017 року суд арештував ці акції за клопотанням СБУ. Китайські інвестори спробували вирішити це питання і уклали угоду з українським державним концерном «Укроборонпром» щодо спільної концентрації активів «Мотор Січі». Виробництво двигунів для літаків та гелікоптерів, а особливо, для надзвукових і гіперзвукових крилатих ракет – одна з критичних потреб для Народно-визвольної армії Китаю (НВАК).

Українська влада запровадила санкції проти китайського інвестора. Перед тим США звинуватили Skyrizon у загрозі своїй національній безпеці. Китайська компанія погрожувала українському уряду міжнародним арбітражним судом, щоб стягнути з України 3,5 млрд. дол. США. Про це у всіх медіа заявляв український партнер китайців, харківський олігарх Олександр Ярославський. Викуплені китайцями акції у той час перебували під арештом упродовж трьох років, а розслідуванням займалися СБУ та Антимонопольний комітет. Про подробиці справи йшлося у журналістському розслідуванні ВВС «Справа Мотор Січі. Чому китайські компанії хочуть стягнути \$3,5 млрд з України».

У розслідуванні ВВС йшлося, що компанія DCH Олександра Ярославського у різні способи пробувала вирішити долю «Мотор Січі» з серпня 2020 року на користь КНР. Ярославський відомий своєю прихильністю співпраці з китайським бізнесом і має тісні відносини з засновником «Alibaba» Джеком Ма. Дочірня компанія Skyrizon - Beijing Xinwei Technology Group Skyrizon - та DCH подали спільну заявку до Антимонопольного комітету для отримання контролю над підприємством шляхом консолідації. АМКУ декілька разів повертав заявку.

У серпні 2019 року радник президента США Джон Болтон під час свого візиту до Києва висловив побоювання, що Китай прагне «отримати економічні важелі в різних країнах світу, щоб отримати зиск від оборонних технологій, що їх розробили інші країни». Україна опинилася в ситуації, коли акції були продані китайському інвестору, але це могло негативно вплинути на відносини з ключовим партнером України – США. Розірвання угоди з інвестором могло зіпсувати відносини України з Китаєм. Кримінальна справа і розслідування поставили це питання на паузу.

Рішення української влади проти китайської компанії засудив голова політради партії «Опозиційна платформа - За життя», проросійський політик і один з найбільших корупціонерів Віктор Медведчук. Він став попереджати про загрозу «відтоку капіталів» з України.

Ярославський застосовував низку важелів тиску на українську владу. Водночас президент Центру глобалістики «Стратегія XXI» Михайло Гончар в інтерв'ю «Радіо Свобода» звертав увагу на те, що юридична позиція китайської компанії недосконала, тому Україна може скористатися цим. За словами Гончара, Ярославський обрав не юридичний, а політичний шлях вирішення проблеми. Це означало, що юридична позиція китайців в цій ситуації не була виграшною, незважаючи на їх заяви. В іншому випадку власники одразу би звернулися до суду. Михайло Гончар зазначав, що Україна мала позитивні приклади вигравання судів, зокрема «Нафтогаз» виграв у російського «Газпрому» в Стокгольмському арбітражі. Проте, за його словами, контролери «Мотор Січі» були зацікавлені в поразці української сторони.

Колишня уповноважена Антимонопольного комітету Агія Загребельська в інтерв'ю журналістам «Радіо Свобода» пояснила, що на жаль, в Україні відсутнє законодавство щодо контролю за інвестиціями на відміну від ЄС. Лише Антимонопольний комітет має можливості для перевірки інвестицій. У той час більшість експертів схилилося до думки, що держава має переконатися, що купівля акцій має на меті саме розвиток підприємства, а не його ліквідацію. Проте китайська сторона мала зовсім інші плани. Компанія Skyrizon розпочала розбудову філії підприємства «Мотор Січ» в Китаї. Ці дані оприлюднило Радіо «Свобода» і підтвердили працівники підприємства. Китайці мали на меті використати українські технології і зміцнювати свою оборонну промисловість, але аж ніяк не українську.

Врешті-решт Україна заявила про націоналізацію «Мотор Січі». За словами тогочасного секретаря РНБО Олексія Данилова, в держвласність підприємство буде повернуто у конституційний спосіб. Skyrizon і Xinwei Technology звинуватили Україну в порушенні їх прав і найняли три міжнародні юридичні фірми, щоб відсудити в Україні 3,5 млрд. дол. США інвестиційних збитків у міжнародному арбітражному суді.

28 січня 2021 року влада України ввела санкції проти громадянина Китаю Ван Цзина і пов'язаних з ним компаній. Під обмеження потрапили чотири компанії:

- Beijing Xinwei Technology Group Co., Ltd;
- Beijing Skyrizon Aviation Industry Investment Co., Ltd,
- Skyrizon Aircraft Holdings Limited;
- Hong Kong Skyrizon Holdings Limited.

Санкції передбачали блокування активів, обмеження торгових операцій, часткове або повне припинення транзиту ресурсів, польотів і перевезень по території України, запобігання виведення капіталів за межі України, повна заборона здійснення операцій з цінними паперами, емітентами яких вони є, заборона на купівлю підприємств в Україні. У міністерстві закордонних справ Китаю відповіли, що КНР проти будь-якого уряду, який вводить санкції проти китайських компаній, оскільки Китай завжди просить свої компанії вести легальну діяльність за кордоном.

Насправді, більшість **китайських компаній не публічні**, а їхніми власниками є громадяни Китаю, які можуть і не бути реальними інвесторами. Тодішній міністр торгівлі США Вілбур Росс сказав, що Skyrizon є державною компанією, а не приватною, як це демонструвала китайська сторона. **Контроверсійною є постать власника Skyrizon Ван Джина, якого медіа називають комуністичним олігархом.**

Окрім того, президент і акціонер «Мотор Січ» В'ячеслав Богуслаєв **продав акції товариства таємно, а реальний покупець був прихований за анонімними офшорними компаніями.** Згодом Богуслаєв був затриманий за підозрою у співпраці на користь Росії.

Китайські інвестори звинуватили Україну у зловживанні аргументом національної безпеки, зловживанні державною владою та необґрунтованому придушенні китайських підприємств. **Натомість самі ж китайські інвестори порушили антимонопольне законодавство і купили контрольний пакет акцій без належного узгодження з Антимонопольним комітетом України.** У той час, як китайська сторона має право говорити про компенсацію, Україна у свою чергу має право знати реального представника цих інвестицій і реального отримувача коштів. Окрім того, інвестиції в 100 млн. дол. США раптом перетворилися на 4,5 млрд. дол. США компенсації. Експерти зазначали, що інвестори врахували до неї свої втрати внаслідок неотримання прибутку протягом наступних років.

Дослідник китайських впливів і координатор Free Hong Kong Center в Україні Артур Харитонов вважав, що дії української влади були «надважливим цивілізаційним кроком щодо китайської комуністичної диктатури». Свою

позицію і думку він висловив журналісту «Радіо Свобода» Євгену Солонині у статті «Китайська кухня»: інформаційний вплив КНР в Україні».

5. ДПЗКУ: поле китайсько-української корупції

У 2012 році Державна продовольчо-зернова корпорація України (ДПЗКУ) домовилась про позику в Експортно-імпортного банку Китаю на 3 млрд. дол. США під 4,5% річних на 15 років. **Китайська сторона наполягала на зміні українського законодавства в своїх інтересах.** Верховна Рада проголосувала за спеціальний закон для отримання китайських коштів в обхід закону «Про державні закупівлі». **Китайські компанії уклали контракти на неконкурентній основі, застрахувавши всі ризики зі свого боку, а українські агропромислові компанії постраждали.** Україна зобов'язалася щороку постачати 3-5 млн. тон кукурудзи для часткового погашення позики. У 2021 році Китай підтвердив отримання українського зерна лише на 153 млн. доларів. Український уряд повинен виплатити 1,5 млрд. дол. США позики Китаю через державні гарантії.

Заступник голови правління ДПЗКУ Роберт Бровді у 2012 році сказав: «4 млн тонн - це плановий обсяг поточного календарного року. Він також передбачає закупівлю зерна врожаю 2012 року». За його словами, ДПЗКУ отримала перший транш кредиту Експортно-імпортного банку Китаю у розмірі 1,5 млрд. дол. США, який буде використаний на спотові і форвардні закупівлі зерна для подальшого його постачання в Китай. Оператором з китайської сторони виступає Китайська національна корпорація машинної промисловості і генеральних підрядів (СМСЕС).

Сьогодні головна увага українського соціуму прикута до війни, тому суспільного резонансу ця тема не набула. 21 січня 2021 року ДПЗКУ увійшла в стан дефолту. Вона не могла виплатити черговий транш позики на суму майже 100 млн дол. США китайському кредитору. Дефолт - логічне завершення державної компанії за схемою для **корупційних обладунків, крадіжок та генерування мільярдних збитків державі.** Це була афера, на якій почергово засвітилися усі політичні сили України - регіонали, свободівці, депутати «Самопоміч», блоку Петра Порошенка та члени команди Володимира Зеленського.

ДПЗКУ була створена 11 серпня 2010 року згідно з постановою уряду Миколи Азарова замість збиткової державної компанії «Хліб України». Нова корпорація отримала від попередньої елеватори, заводи та 150 тисяч га землі. За часів президентства Віктора Януковича ДПЗКУ фактично керував тандем Присяжнюк-Іванющенко, які ж і відали Міністерством аграрної політики. Тодішній міністр аграрної політики Микола Присяжнюк і особливо довірена особа Віктора Януковича, регіонал Юрій Іванющенко (відомий як донбаський кримінальний авторитет Юра Єнакіївський) мали на меті створити на базі ДПЗКУ корпорацію з земельним банком 1 млн. га і вивести її на IPO. ДПЗКУ стала базою для різних «схем». В Україні це було пов'язано з закупівлею зерна:

весь ринок переформатували під нового гравця, а приватний бізнес зазнав великих втрат. За кордоном продаж зерна здійснювали через наближені офшори. Курували діяльність держкомпанії і стабільно отримували з неї корупційну ренту правоохоронні органи.

Під час чергової бюджетної кризи наприкінці 2012 року Микола Присяжнюк та Юрій Іванющенко домовилися з китайською владою про отримання кредитної допомоги на 1,5 млрд. дол. США і підписали два кредитні договори (кожен – на 1,5 млрд дол.) з Експортно-імпортним банком. Перший стосувався фінансування закупівлі зерна. Інший передбачав реалізацію інфраструктурних проєктів в Україні за участю Китаю, імпорт засобів захисту рослин, насіння та агротехніки. Проте Україна від останнього відмовилася і він не був реалізований. Позики надавалися на 15 років під державні гарантії (гарант – уряд України). Ставка – 4,5% + шість місяців Libor.

Вже після втечі Януковича ДПЗКУ віддала офшорним компаніям зерно, за яке не отримала понад 130 млн. дол. США. З держкорпорацією просто не розраховались. Схоже відбувалося і після Революції Гідності, коли аграрне міністерство очолив представник «Свободи» Ігор Швайка. Керівник ДПЗКУ Петро Вовчук втік з України і був затриманий лише через п'ять років в Литві. У журналістському розслідуванні урядовець тих часів розповів, що Петру Порошенку принесли докази махінацій, але він їх відкинув.

В 2015 році ДПЗКУ почали керувати представники «Самопоміч». Аграрне міністерство очолив Олексій Павленко. Його називали креатурою нардепа «Самопоміч» Івана Мирошниченка. У медійних розслідуваннях того часу було про те, як з держкорпорації хотіли вивести близько 23 млн. дол. США за півроку.

З обранням на посаду президента України Володимира Зеленського, в корпорації працював колишній топ-менеджер компанії депутата «Слуги народу» Артема Чорноморова. В угодах ДПЗКУ з іноземними контрагентами брокером стала компанія Smagris. Показово, що на момент дії угод вона належала Чорноморову, який був тоді депутатом, а директором комерційного департаменту ДПЗКУ був Іван Мащенко, який раніше працював в Smagris.

Потім керівником ДПЗКУ в обмін на голоси партії Юлії Тимошенко за бюджет 2021 року було призначено представника БЮТ Андрія Власенка. Менше, ніж за рік він потрапив у скандал. В серпні 2021 року Нацполіція встановила, що службові особи ДПЗКУ зробили розтрату майна за допомогою експортних операцій зернових на підконтрольні компанії-нерезиденти за заниженою вартістю. Сума збитків – понад 57 млн. дол. США. Національна поліція затримала Власенка при спробі втечі з України.

Щодо китайського кредиту, то виявилось, що сума початково була надлишковою і бралася державою для власних цілей, а кредит не був пільговий, а комерційний.

У жовтні 2021 року стало відомо, що в господарській діяльності компанія використала лише 450 млн. дол. США з кредиту. Решту суми поклали в державний Укрексімбанк, щоб депозитом перекривати відсотки за кредитом. Однак з 2017 року 2,5-3% доходу від депозиту не покривали ставку кредиту у 6,5-7%. Остання зросла в результаті підвищення піврічної ставки Libor, до якої прив'язаний кредит. Усе це унеможливило обслуговування позики на 1,5 млрд дол. США. З кінця 2021 року світовий фінансовий ринок відійшов від використання індикаторів Libor через втрату репрезентативності. Він виявився вразливим до можливості змови посадових осіб банків з метою маніпулювання ставкою у своїх інтересах.

За час від взяття кредиту гривня просіла з 8 (2012 рік) до 27 грн. за долар США (2021 рік), тому на сплату тіла та відсотків ішли всі кошти компанії, а згодом за кредит почали платити тілом самого кредиту. З 2022 року платити стало нічим. За весь час виплати за кредитом становили 1284,5 млн. дол. США, з них 600 млн. дол. США – тіло позики, 668,6 млн. дол. США – відсотки, 15,8 млн. дол. США – комісійні та інші платежі. Відповідно, компанії до 2027 року потрібно заплатити 900 млн. дол. США тіла і невідому суму відсотків.

ДПЗКУ входить у стан дефолту, чого в Україні з державними компаніями такого масштабу не було десятки років. ОПУ підтримав дефолтний сценарій, який автоматично відкриває державну гарантію, щоб сплачувати з держбюджету. Таким чином створено борговий тягар держави перед Китаєм на понад мільярд доларів США. У 2022 році уряд України підтвердив державну гарантію для забезпечення виконання боргових зобов'язань за кредитом на 1,5 млрд. доларів.

6. Інформаційний вплив КНР в Україні через медіа і соцмережі

Розширення впливу Китаю в Україні можна помітити відразу – засилля китайської продукції в промтоварних мережах, замовлення товарів через Алі-експрес і т.п. Керівник секції Азійсько-Тихоокеанського регіону ЦДАКР Юрій Пойта зазначив, що «головна мета китайського інформаційного впливу за кордоном — збільшення китайської економічної присутності в світі». Потрібно зазначити, що інформація про Китай, китайські новини менше представлені в Україні, ніж китайські товари. Натомість інформаційний вплив КНР напередодні повномасштабного вторгнення мав тенденцію до зростання. На третьому році війни все частіше можна побачити китайців, які ведуть свої блоги в Інстаграмі, Тік-Ток українською мовою і грають на патріотичних почуттях українців з приводу мови.

6.1. Інформаційні майданчики Китаю в Україні

«Сінхуа» (Агенція «Новий Китай») – найбільша державна інформаційна агенція КНР. Має потужний портал російською мовою. Активіст Артур Харитонов свого часу наголосив на тому, що **українські кореспонденти, які пишуть новини для «Сінхуа», є співробітниками посольства КНР в Україні.** Відповідно вони

підзвітні китайському уряду. **Всі вони є агентурою спецслужб КНР, що відображається характером подачі інформації про війну в китайських ЗМІ - образ В. Зеленського зображається як маріонетка в руках Заходу, євроатлантичний вибір України як вибір певної групи підконтрольних Заходу політиків.**

«Женьмінь Жибао» («Народна газета») – найстаріше видання в Китаї. Сайт має російськомовну версію. Публікації про Україну також готують співробітники посольства КНР у Києві.

ССТV (Центральне телебачення Китаю) – мережа державних китайських телеканалів. Є окремий російськомовний портал ССТV, який розрахований на всі пострадянські країни. Має окремі сюжети з орієнтацією на Україну.

СRI (Міжнародне радіо Китаю) – єдине державне китайське медіа, яке адаптувало своє наповнення під Україну. Має окремий сайт, сторінки в соцмережах і мовлення українською мовою, має рубрики про Україну та напрямки українсько-китайської взаємодії.

Щодо медійного впливу Китаю в Україні, то до повномасштабної війни китайські уряд надавав українським медіа гранти для активної популяризації КНР. Були окремі українські ЗМІ, які дуже «любили» тему Китаю, що вказує на інформаційний вплив Китаю в Україні.

Одним з найактивніших майданчиків китайської пропаганди є Асоціація китаєзнавців України (АКУ), а також пов'язаний з нею профільний журнал «Україна – Китай», офіційні сторінки в соцмережах. Офіційні медіа Китаю, які контролює уряд, співпрацюють з Асоціацією і демонструють взаємну лояльність. За словами Артура Харитонова, через цю асоціацію посольство КНР розподіляє грантові кошти для формування позитивного іміджу Китаю в Україні, в той час як Компартія Китаю не сприймала і не сприймає Україну як самостійну і незалежну державу. Китай дивиться на Україну як країну, яка має бути проксі Росії і саме в такому статусі вона представляє інтерес для Пекіну як проміжна ланка одного з відгалужень глобального проекту «Пояс і Шлях» та одна з важливих продовольчих баз Піднебесної.

Представник одного з українських аграрних медіа підтвердив інформацію для Радіо «Свобода», що його редакція отримує кошти від посольства КНР за статті для формування позитивного іміджу. Були відомі факти звільнення членів АКУ та інших організацій за неспівпадіння поглядів на «китайсько-українське стратегічне партнерство». Серед них був і китаєзнавець Юрій Пойта, якого виключили з АКУ в грудні 2020 року після його коментаря для української служби ВВС про «червоні лінії» для Києва у співпраці з Пекіном. Коментар Юрія Пойти стосувався того, що співпраця з Китаєм (як і з будь-якою іншою країною) має будуватись на національних інтересах України, потрібно враховувати можливості, ризики і загрози для нашої держави. Він пропонував ввести «червоні

лінії» у співробітництві з Китаєм, які не обмежують розвиток торговельних відносин з КНР, але будуть слугувати національній безпеці та незмінності реалізації стратегічного курсу України до ЄС та НАТО.

Ним було запропоновано низку заходів:

- введення системи скринінгу іноземних інвестицій з метою перевірки з приводу загроз національній безпеці України;
- недопущення компанії Huawei до будівництва інформаційно-телекомунікаційних ліній 5G в Україні;
- визначення об'єктів критичної інфраструктури, які не можуть бути приватизовані іноземними компаніями;
- недопущення передачі української компанії «Мотор-Січ» китайській стороні.

Потрібно зазначити, що АКУ під час скандалу навколо «Мотор Січі» займала активну прокитайську позицію. Сьогодні також в розпал війни в Україні китайські медіа звертаються за коментарями до членів асоціації, хоча за стандартами журналістики вони мали би звертатися за коментарями до офіційних осіб. Наприклад, Віта Голод, голова правління АКУ прокоментувала виданню «South China Morning Post» перспективи розвитку українсько-китайських відносин після виступу президента України на безпековому форумі Шангри-Ла, де він звинуватив Пекін у спробах перешкодити іншим країнам бути присутніми на Саміті миру у швейцарському Бюргенштоці. На її думку, публічний докір Зеленського Пекіну може стати поворотним моментом в українській офіційній риториці щодо Китаю. Фактично цими словами вона стала на бік китайської сторони. Голод додала, що прорив у відносинах між Україною та Китаєм тепер малоімовірний. Найбільш песимістичний сценарій наших майбутніх двосторонніх відносин – це литовський сценарій. Найоптимістичніший сценарій — це збереження статус-кво «повільного» дипломатичного діалогу, зосередженого на торгових відносинах.

Телеканал «112 Україна» також свого часу найбільше з-поміж українських телеканалів висвітлював тематику Китаю. Інші телеканали, які були пов'язані з Віктором Медведчуком також приділяли багато уваги КНР. В одному з ефірів Медведчук критикував українську владу за те, що вона не приділяє достатньої уваги співпраці з Пекіном.

Свого часу газета «2000» активно висвітлювала теми, пов'язані з Китаєм, зокрема опубліковані великі матеріали про успіхи КНР. Саме «2000» регулярно публікувало статті тодішнього посла Китаю в Україні Фань Сяньжуна.

Китайська тематика була притаманна аграрним медіа. Зацікавлення Китаю в інвестиціях в аграрний бізнес інших країн – досить відомий факт. Не є винятком і Україна, яка є одним зі світових лідерів у цій галузі. Артур Харитонов вважає, що китайський інформаційний вплив потужно ретранслюється через аграрні

інформаційні ресурси та через медіа, пов'язані з деякими власниками аграрного бізнесу в Україні. Це пов'язано з тим, що представники китайської діаспори мають досить вагомий аграрний бізнес на Сході України. Вони активно співпрацювали з олігархом Олександром Ярославським і Віктором Медведчуком.

Прокитайські акаунти в соцмережах, передовсім в Ютубі, Фейсбуці та ТікТоці мають більший вплив на молоду аудиторію, ніж медіа, які транслюють китайську чи прокитайську інформацію.

Китаєзнавець та журналіст-міжнародник Олексій Коваль в коментарі Радіо «Свобода» сказав, що Китай не виробив інформаційної стратегії щодо України. Натомість Міжнародне радіо Китаю веде мовлення українською мовою і в його штаті працюють українці і китайці, які володіють українською.

До повномасштабної війни традиційною практикою була організація з боку уряду і посольства КНР прес-турів для українських журналістів. Після цього з'явилися незбалансовані, компліментарні публікації про цивілізоване і прекрасне життя в Китаї без жодної критичного погляду.

В Україні до повномасштабної вторгнення працювала велика частина журналістів з проросійських медіа, які одночасно належали до «китайського пулу». Тут варто врахувати, що власниками проросійських медіа в Україні були великі підприємці, олігархи, яким була вигідна співпраця з КНР, оскільки для них відкривалися шляхи збагачення. Це стосується Олександра Ярославського, Віктора Медведчука, Ріната Ахметова.

Щодо тих журналістів, які критично описували ситуацію в КНР, то вони свідчили, що до них зверталися з китайського посольства і вимагали пояснень. Артур Харитонов згадує випадок з власного досвіду, коли посольство КНР в Україні намагалось заблокувати у Києві акцію на підтримку протестів у Гонконзі. Посольство звернулось з відповідною нотою до МЗС України, а міністерство на підставі цього просило КМДА «вжити відповідних заходів реагування», хоча насправді, мало би залишити ноту без уваги, оскільки вона є втручанням у внутрішні справи України.

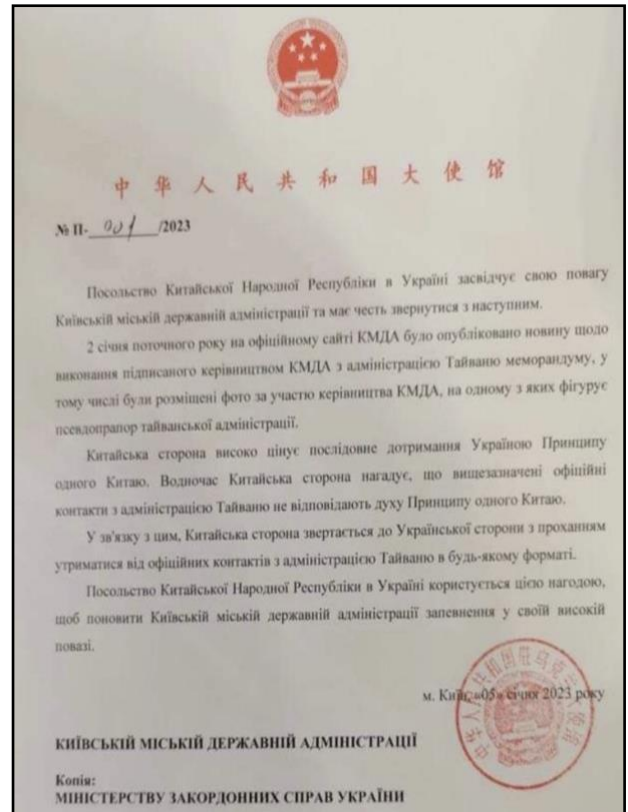

Артур Харитонов у своєму інтерв'ю назвав ретрансляцію певних наративів, як маркери, які свідчать про компліментарність ЗМІ чи організації до Китаю: «Китай дорівнює США за впливом та міццю», «Китай – розвинена передова держава», «Китай збільшить вплив в Україні, і завдяки цьому відійде на другий план Росія», «Китай є альтернативою Заходу як зовнішньополітичний партнер України».

6.2. Немедійні впливи Китаю в Україні

КНР здійснює втручання у внутрішні справи України і намагається обмежити потік гуманітарної допомоги та громадські ініціативи по її отриманню в умовах російської агресії проти України. Наприклад, Посольство КНР надіслало неправомірну ноту КМДА 5 січня 2023 р. у зв'язку з отриманням з Тайваню генераторів (300-800 кВт) для потреб столиці в рамках виконання відповідного меморандуму про надання гуманітарної допомоги Києву з боку МЗС острівного Китаю.

Не дивлячись на те, що це виключно гуманітарна акція і ніяк не вступає в протиріччя з принципом державної політики України «одного Китаю», оскільки Україна взаємодіє з Тайванем на регіональному рівні, Пекін вдався до дипломатичного демаршу (див. скан ноти посольства КНР в Україні на адресу КМДА з копією МЗС України).

Китай здійснює вплив через мережу **Інститутів Конфуція в Україні**. Прокитайським лобі став створений у червні 2021 року **Альянс українських та китайських університетів**, до якого увійшло 49 українських та 92 китайські виші, а координатором стала «Чернігівська політехніка». Це чудовий інструмент для просування ідеологічних та пропагандистських послань. Якщо український професор приїжджає до Китаю по обміну, отримує зарплату декілька тисяч доларів за читання лекцій, бачить досягнення Китаю, то це справляє враження. Такі обміни формують компліментарну позицію.

Альтернативою цьому є створення незалежних дослідницьких центрів Китаю, вільних від впливу китайської держави та здатних досліджувати теми, які китайські науковці оминають.

Українські виші до 2022 року прагнули розширити співпрацю з Китаєм. Національна музична академія імені П. Чайковського завдяки співпраці з китайськими партнерами зробила ремонт приміщення та відкрила Міжнародну академію музики у Китаї й музичний центр Конфуція в Києві. Показово, що Швеція закрила всі інститути Конфуція у 2020 році.

Директор Інституту зовнішньополітичних досліджень Григорій Перепелиця відзначає, що європейці вкладаючи свої інвестиції в інші країни, розраховують на місцеву робочу силу, прозорість умов ведення бізнесу. За його словами, з Китаєм все навпаки: він захоплює економіку та території, завозить своїх громадян, створює чайна-тауни. Потужні інформаційно-пропагандистські впливи з Пекіну через місцеві медіа та соцмережі створюють привабливу картину переваг співпраці з Китаєм, яких насправді немає.

7. Китайці в Україні.

Експерти вважають китайську меншину в Україні впливовою. В Україні мешкало за переписом населення 2001 року українських громадян китайського походження приблизно 2,3 тисяч. Звісно, зараз ця цифра може бути на порядок більша. Сюди варто додати студентів з Китаю (українська статистика нараховує їх понад три тисячі) й тих, хто мешкає в Україні тривалий час через роботу, бізнес або шлюб. Якщо враховувати чисельність громадських об'єднань китайців, то розмір китайської діаспори може бути в рази більшим. Лише Одеська Асоціація китайських бізнесменів нараховує понад три тисячі осіб. Втім, детальна офіційна інформація про склад, особливості та діяльність китайської діаспори в Україні відсутня. Де проживають китайці в Україні?

Євген Солонина у журналістському розслідуванні для «Радіо Свобода» «Український «чайна-таун»: що варто знати про китайську діаспору в Україні» узагальнив інформацію про те, де проживають китайці в Україні. Отже, картина наступна.

Одеса. Тут є значна кількість китайських студентів і велика бізнес-спільнота, об'єднана в «Одеську асоціацію китайських бізнесменів». Асоціація активно співпрацює з міським головою та генеральним консулом КНР в Одесі. Це пов'язано зі сприятливим для них місцевим політичним кліматом. Значна частина одеської китайської діаспори – колишні студенти вишів Одеси, які після навчання отримали дозволи на проживання в Україні.

Київ. У Києві є всі групи та спільноти китайської діаспори: від працівників посольства КНР та китайських бізнесменів до фахівців традиційної китайської медицини, студентів та навіть опозиційних до офіційного Пекіна вихідців з Тайваню і Гонконгу. Китайські підприємці столиці зосереджуються навколо великих ринків, наприклад «Троєщина». Київ – це «політичний мозок» китайської діаспори.

Харків. Харківські університети та зрозуміла для китайців політика місцевої влади.

Львів. Китайська спільнота у Львові одна з найбільш активних щодо культурного обміну.

Дві групи в межах китайської діаспори: перша – вихідці з материкового Китаю, друга - вихідці з Гонконгу, Тайваню, Сінгапуру та з інших країн, де традиційно мешкає велика кількість китайців. Представники другої групи не мають сильного зв'язку з КНР і потерпають від провладної частини китайської діаспори. Кількість тайванців в Україні - це «суперменшість» – кілька десятків осіб. Кількість гонконгців – є більшою завдяки студентам, які навчаються в Україні, а понад 90% китайської діаспори – вихідці з материкового Китаю.

В листопаді 2016 року року в Києві заснували громадську організацію «Китайська діаспора в Україні». Це перша загальноукраїнська структура, яка об'єднала вихідців з Китаю. Представники китайської діаспори активно сприяли організації зустрічі народних депутатів України з послом Китаю Фань Сяньжуном, вони брали участь у підготовці офіційних візитів китайських урядовців до України. Китайська діаспора підтримує своє посольство. Представники китайської діаспори ведуть в Україні свій приватний бізнес.

7.1. Китайська діаспора в персоналіях

В згадуваному вище розслідуванні Євгена Солонини зроблено огляд бізнесу, який мають китайці в Україні. Наприклад, Лі Сюеган, голова ГО «Китайська діаспора в Україні» є співвласником десятка українських компаній. Українські бази даних юридичних осіб свідчать, що вони спеціалізуються переважно на виробництві та продажу аграрної продукції, а також на будівництві та посередницьких послугах. Вони зосереджені у Харкові та Харківській області, а також у Києві. Частину цих компаній Лі Сюеган контролює спільно з іншими представниками китайської діаспори, або з бізнесменами, які мешкають у Китаї. Численний бізнес в Україні мають (або мали) більшість з-поміж 17 співзасновників ГО «Китайська діаспора в Україні».

Член правління організації діаспори Чан Бін Лінь володіє двома компаніями (торгівля і надання освітніх послуг) і водночас – є співзасновником або керівником шістьох громадських організацій, які опікуються українсько-китайською тематикою. Серед них і Одеська асоціація китайських бізнесменів.

Цюй Бо, попередній керівник цієї асоціації, є власником шести компаній у сфері важкої промисловості, торгівлі агропродукцією, ресторанного бізнесу та юридичних послуг, а також керує українським представництвом Китайської корпорації металургії та промислового будівництва.

Гуань Сень Мей, членкиня правління китайської діаспори, і водночас – власниця шести компаній, які спеціалізуються на культурі й туризмі, торгівлі та традиційній китайській медицині.

Сює Джан – має дві компанії: одна займається торгівлею одягом, інша – роздрібною торгівлею та ресторанним бізнесом.

Хуан Мі – власник виробництва м'яса птиці й паралельно має спільний бізнес з Сює Джан.

Пен Тао – починав в Україні як ФОП, а нині має дві компанії, які опікуються юридичною допомогою, туристичними послугами та авіаперевезеннями.

Дуан Сяо Пен – має п'ять підприємств в Україні, серед яких будівельна компанія, ресторан, виробництво пластмас, агрофірма і компанія, що торгує хімікатами.

Цуй Ган – торгує в Україні хімікатами і будматеріалами, а також займається будівництвом.

Лі Юнхун – має чотири фірми в Україні: займається китайською медициною та туристичними послугами.

Джао Ган – має дві турфірми і агропідприємство.

Лі Сян, співзасновник та колишній керівник китайської діаспори – контролює чотири компанії у сфері туризму, інвестицій та торгівлі.

Джао Кешуай – володіє ТОВ «Компанія Хуавей», яка є локальним підрозділом китайського телекомунікаційного гіганта Huawei.

Представники діаспори допомагають одне одному в отриманні українських документів (дозволів на проживання), в адаптації в новій для них країні та в пошуку житла.

Також є інтереси підприємців з китайської діаспори і сфері зеленої енергетики. Ця сфера китайського бізнесу в Україні сформувалася ще з часів прем'єрства і згодом президентства Віктора Януковича, коли сферу ВДЕ курував Сергій Ключев.

На Київщині місцеві китайці налагодили переробку пет-пляшок. Інвестиції у це виробництво – близько 10 мільйонів доларів. Однак, цей бізнес зазнавав регулярного тиску з боку місцевої влади.

У таких країнах, як Україна, більшість китайської спільноти складається з недавніх мігрантів, які прибули після розпаду Радянського Союзу, і в більшості

випадків все ще є громадянами Китаю, що мають міцні родинні та ділові зв'язки з батьківщиною. Вони можуть бути більш вразливими до тиску з боку Пекіна та організацій, підпорядкованих «Об'єднаному фронту».

Посол Китаю в Україні Фань Сяньжун в березні 2021 року провів онлайн-зустріч з депутатами українського парламенту, зокрема з представниками проросійських політичних сил – ОПЗЖ. Під час зустрічі обговорювали входження України до комуністичної програми «17+1», з якої вийшла Литва через її неефективність та загрозу держбезпеці.

Колишній міністр інфраструктури України Володимир Омелян зазначив, що за найбільшими інвестиційними проєктами, які формально просувають китайські приватні підприємці, інколи стоїть уряд цієї країни. Китай працює за кордоном приблизно так, як СРСР. «Ми довгий час спостерігали за Білоруссю, яка пішла далеко вперед в переговорах та в співпраці з Китаєм. І добре, що ми тоді з цим спізналися. Тепер ми бачимо, як виникають китайські анклавні в Білорусі, а Олександр Лукашенко багато в чому став залежним від Пекіну», - розповів Володимир Омелян.

Що стосується України, то як і випадку з багатьма іншими країнами в різних регіонах планети, Китай розглядає кожну з них як хижак потенційну здобич, коли для початку в організм жертви впорскуються токсини у вигляді привабливих інвестпроектів, які потім служать механізмом узалежнення від Китаю на його шляху до глобальної гегемонії.

8. Висновки і пропозиції

Китай робить все, щоб інші країни служили Серединному царству. КНР обирає стратегію і тактики впливу під кожну країну окремо. З метою вироблення критичного ставлення українського соціуму до Китаю необхідно в медійному полі і через лідерів думок поширювати об'єктивну інформацію про Китай і його методи. Критичне ставлення громадськості буде важливим контролем щодо недоброчесних українських політиків і підприємців, які переслідують власні інтереси.

Вплив Китаю завершується там, де є сильні політичні лідери, які дотримуються національних інтересів держави. Україні необхідно визначити свої національні інтереси та пріоритети щодо регіону та країн Східної Азії і доносити їх до широкої громадськості, формувати сильне політичне лідерство.

Українському керівництву потрібно усвідомити, що Китай – це не меценат, не донор міжнародної допомоги, не «джерело дешевих кредитів без політичних зобов'язань» і не драйвер для розвитку і процвітання, і навіть не просто партнер, а супротивник і цинічний геополітичний гравець. Він готовий здійснювати кроки, які можуть нести загрозу національній безпеці нашої держави. Інтереси Китаю – виграти в стратегічній конкуренції з США, і Китай намагається

використати Україну в тому числі як джерело військових технологій, які можуть змінити баланс сил на його користь. У світлі останніх подій КНР на боці РФ.

Повинен бути контроль за українськими урядовцями, науковцями, лідерами впливу, які отримують стипендії, грантове фінансування з Пекіну, щодо їх відносин з КНР, Росією, сателітами цих двох диктатур з метою вчасного виявлення можливого впливу на український політикум і соціум.

Україна повинна розбудовувати незалежні медіа, більше контролювати дотримання медійних стандартів і журналістської етики в політичних ЗМІ, виданнях, заснованих великими бізнесами, щоб вони не стали рупорами диктаторських іноземних режимів. Сформувати в Україні медійний пул, який виконуватиме роль сторожової журналістики.

З метою не допускати розбрату в українському соціумі через різні впливи російської чи китайської пропаганди всіма силами консолідувати український соціум. Досвід Тайваню показує, що китайським операціям впливу можна ефективно протистояти. Україна повинна вивчати досвід Тайваню в цьому плані, підсилювати своє інформаційне протистояння щодо Росії і КНР, налагоджувати співпрацю з Тайванем у цьому напрямку. Україна разом з Тайванем може очолити формування в західних партнерів спільне усвідомлення ситуації щодо ризиків світової безпеки внаслідок впливу КНР і інших диктатур, а також виробляти координацію реакцій.

Існування Тайваню як «китайської демократії» суперечить стратегічним наративам КПК про унікальність китайської цивілізації. Національним інтересам України відповідає існування незалежної Китайської Республіки (Тайвань), щоб зменшити поширення авторитаризму у світі, послабити вплив комуністичного Китаю, який підживлює і підтримує Росію у її агресії проти України.

Тайвань і Україна мають досвід у протистоянні ПІСО. Дві країни можуть об'єднати зусилля в цьому напрямку і спільно діяти.

Розробити механізм швидкого реагування на китайські впливи. Можна вивчити досвід Тайваню і консолідувати зусилля спільно силами двох демократичних держав. Потрібно моніторити діяльність організацій, які займаються популяризацією східних вірувань та практик – тайдзи, буддизму та інших, оскільки вони часто є каналами поширення китайських та російських впливів.

Розвивати стратегічну комунікацію з міжнародною спільнотою, щоб своєчасно робити міжнародні роз'яснення та завоювати симпатії, отримувати розуміння та підтримку.

Тайванський проект Doublethink Lab об'єднує 200 експертів з усього світу і охоплює 82 країни. Україна може доєднатися до China Index, щоб відстежувати

китайські впливи в Україні і бачити, як це КНР робить в інших країнах. Китай і Росія поширюють схожі наративи і пропаганду в Україні і на Тайвані.

Україна може підтримати західних партнерів щодо розширення їх впливу в Африці з часів «холодної війни», щоб послабити вплив Росії і КНР на цьому материку. У цьому випадку Україна отримає приплив іноземних студентів з африканських країн, а це інвестиції в освіту. Отримає більшу підтримку західних партнерів і може бути учасником міжнародних проектів, заявить про себе як про повноцінного геополітичного гравця. Україна може бути і гарантом безпеки як держава, яка має реальний військовий досвід.

Приклад того, що олігархічне правління Грузії є найбільшою перешкодою на шляху до євроатлантичних інституцій, має слугувати для України приводом для очищення влади від олігархів і приведення всіх державних інституцій у відповідність до демократичних принципів. Це також створить стійкість щодо поширення китайського чи іншого впливу.

Хоча Грузія є давнім партнером України і країни спільно рухались до НАТО та ЄС, але потрібно усвідомлювати, що теперішня грузинська влада цілком проросійська, а з 2023 року встановила відносини стратегічного партнерства і з Китаєм. Тбілісі сприяє тому, що Грузія разом з Туреччиною (стратегічне партнерство з КНР з 2010 р.), Казахстаном (стратегічне партнерство з Пекіном з 2005 р.), Азербайджаном (стратегічне партнерство з Китаєм з 2024 р.), слугує для Росії ключовим каналом доступу до західних санкційних товарів, які їй найбільше потрібні для ведення війни в Україні і чому усіяко сприяє Китай.

Чеська Республіка і її президент Петр Павел є одним з найбільш непримиренних політиків Європи щодо Китаю, а також ця країна має тісні контакти з Тайванем і є одним з найкращих партнерів України. Україні потрібно тісніше співпрацювати з Чехією, налагоджувати не тільки дипломатичні, а й культурні та інші зв'язки, створювати демократичну тріаду Чехія – Україна – Тайвань.

Не допускати в Україні зрощення політики і бізнесу, що є живильним середовищем проникнення російських та китайських впливів. Україна на прикладі Японії може ввести жорсткі правила контактів з іноземними державами, особливо з офіційними особами з Росії та Китаю, щоб запобігати поширенню їх впливу.

Україна багатонаціональна країна, яка завдяки цьому може створити альтернативу для контактів з різними країнами, щоб створити здорове і конкурентне середовище для Китаю.

В Україні відсутнє законодавство щодо контролю за інвестиціями на відміну від ЄС. Відповідно потрібно розробити і впровадити законодавство щодо «скринінгу інвестицій».

Співпраця з Китаєм (як і з будь-якою іншою країною) має будуватись на національних інтересах України та враховувати можливості, ризики і загрози для нашої держави.

Потрібно визначити «червоні лінії» у комунікації з Китаєм, які не обмежують розвиток торговельних відносин з КНР, але забезпечать питання безпеки та збереження незмінності реалізації стратегічного курсу України до ЄС та НАТО, який закріплений в Конституції України.

Дослідити особливості та діяльність китайської діаспори в Україні. Підтримувати з нею контакти, щоб поширювати український вплив на неї.

Потрібно зробити ретельну та незаангажовану ревізію викликів та ризиків, пов'язаних зі співпрацею з Китаєм, його спробами встановлення контролю над українськими стратегічними підприємствами та заволодіння чутливими військовими технологіями, технологічною експансією в критичні галузі України, такі як атомна енергетика, ІТ, кібербезпека, намаганням створити критичну залежність від китайського ринку, фінансуванням та технологіями, формуванням в політичному, академічному та експертному середовищі прокитайського лобі тощо. Розробити комплекс заходів щодо мінімізації викликів і втілювати їх впровадження.

Україні варто взяти до уваги практику Китаю і розробити свою стратегічну програму та платформу «Зроблено в Україні», щоб налагодити і підтримувати конструктивний діалог держави з представниками бізнесу з метою підтримки і захисту українського виробника, а також просувати українську продукцію на світовому ринку.

Зменшення дієвості інструментів китайського інформаційного та ідеологічного впливу. Моніторити діяльність прокитайських організацій в Україні і відразу реагувати на поширення з їх боку прокитайських наративів.

Через широкий і відкритий діалог сформувати консенсус щодо Китаю всередині України.

Залучати до формування політики співпраці і спілкування з КНР представників експертного середовища та громадськості. Експерти, які професійно вивчають Китай повинні брати участь у виробленні політики та рішень щодо КНР.

Створити в Україні Інститут з дослідження китайсько-російських відносин, щоб вивчати реальну ситуацію та її динаміку, результати досліджень доносити до широкої громадськості.

Китай в своїх заявах неодноразово погрожував Україні. Україна, маючи сильні аргументи щодо недоброчесності Китаю, воліє відмовчатися. Варто відповідати з позиції сили.

Посольство України в КНР лише демонструє свою активність у соцмережах, але на дипломатичному рівні робота провалена.

Сьогодні експертне поле китаєзнавців здебільшого виконує функції доведення до української громадськості китайської пропаганди. Це можна спостерігати на їхніх соціальних платформах. Має бути створене адекватне експертне середовище щодо КНР.

Лише скоординована робота української влади, чітке розуміння можливостей та загроз на китайському напрямку, орієнтація на національні інтереси здатні за короткий час зменшити ризики у співпраці з Пекіном, а в середньостроковій – сформувавши формат, який забезпечить максимально ефективну реалізацію інтересів України навіть у складних геополітичних умовах.

Ігнорування української позиції, своєрідний китайський «мирний план» з врегулювання «української кризи», допомога Росії є тими причинами, які руйнують китайську «м'яку силу» в Україні. Багато українців і до повномасштабної війни негативно сприймали розгін демонстрацій в Гонконгу, порушення прав людини в Сіндзяні, Тибеті та у цілому в Китаї. Тепер український соціум, який зазнав непоправних втрат і бачить, як Китай допомагає Росії, буде довго пам'ятати, «як та чи інша країна поведилася чи поставилася до України в найтемніший момент її історії». На рівні громадянського суспільства ставлення до КНР, ймовірно, сформується раніше за владні структури. Водночас координація України дій з країнами ЄС на основі несприйняття політики Сі Дзіньпіна матиме цілковиту підтримку в українському соціумі. Українці однозначно стануть на позицію партнерів в Європі та США, і стануть об'єднавчим фактором демократичного світу. Українській владі потрібно в цьому плані більше комунікувати зі своїми громадянами.

Джерела:

<https://latifundist.com/kompanii/803-cofco-agri-ukraine>

<https://www.radiosvoboda.org/a/skhemy-kudy-rosiyski-kompaniyi-eksportuyut-ukrayinske-zerno/32981774.html>

<https://agropolit.com/spetsproekty/791-kitay--potujniy-biznes-partner-chi-zagroza-dlya-ukrayini>

<https://aucc.org.ua/kitayski-investori-pidnimayut-ukrayinske-selo/>

<https://www.bbc.com/ukrainian/features-55885052>

<https://www.radiosvoboda.org/a/ukraine-usa-china-motor-sich/30988840.html>

<https://www.radiosvoboda.org/a/ukrajinsjkyj-chajna-taun-shho-varto-znaty-pro-kytajsjku-diasporu-v-ukrajini/31151239>

**Вікно в Азію. Спеціальний випуск.
«Китай: поступ хижака. Український кейс»**

**Китаєзнавча група
Центру «Стратегія XXI»**

Липень 2024 р.